

Suvišno je stoga, nepotrebno i glupo iščekivati neko drugo otkupljenje uvodeći štovanje anđela, jer Krist je mnogo veći od njih i s obzirom na stvaranje svijeta kao i na veliko djelo otkupljenja ljudskog roda. O tome Pavao raspravlja u istoj poslanici 1, 15—20.

o. Franjo Carev

BIBLIJSKI SATOVI

Nije slučaj da je u Crkvi nekako u isto vrijeme, jednakim žarom i zajedničkim silama nastao biblijski i liturgijski »pokret«. Dok je za liturgijsku obnovu najzaslužniji sv. Pijo X, začetnik je prvoga Lav XIII. Biblicista kard. A. Bea rekao je u Asizu 1956. na liturgijsko-pastoralnom kongresu: »Neumorna revnost za obnovu i napredak biblijskih nauka kod svećenika zaista je značajka velikih pontifikata zadnjeg stoljeća. Neumrla enciklika »Providentissimus Deus« (1883) Lava XIII bila je prvi velik korak u tom pravcu. Odmah na prvim njezinim stranicama veliki Papa određuje jakim riječima: »Želimo i hoćemo da... prije svega oni koje je Božja milost pozvala k svetim redovima ulože, kako dolikuje, svagdanu sve veću marljivost i ustrajnost u čitanju, razmatranju i tumačenju Sv. Pisma«.

Kod nas je na polju liturgijske obnove prema drugim katoličkim narodima učinjeno malo, a na biblijskom polju još i manje. Kako smo dugo, Hrvati i Slovenci, čekali samo na suvremeni prijevod čitavog Sv. Pisma! Vrijeme je da se uz liturgijsku obnovu brinemo mnogo više oko poznavanja biblije, mi i vjernici. Bez toga nećemo mnogo učiniti ni za liturgiju. Nije u ovom članku mjesto da se ističu veze biblije i liturgije (o tome je krasno govorio o. B. Dr Duda u Zagrebu, a bit će i tome, ako Bog da, posvećen liturgijsko-homiletični tečaj u veljači 1963. u Zagrebu), ali se može reći da su oba »pokreta« odgovor na poziv Lava XIII: *Revertimini ad fontes!*

I

Poznavanje se biblije po katoličkom svijetu, uz nebrojena tiskana izdanja, osobito širi »biblijskim satovima«. I to posebnim satovima, izvan redovitog bogoslužja. Liturgija živi od biblije, neprestano je navodi, tumači i provodi, ali

ipak ne obrađuje cijelu bibliju, barem ne sada. (Kažu da se sprema skoro obogaćenje kad će se kroz više godina u nedjeljnim perikopama i puku čitati svi važni odlomci Sv. Pisma, osobito Novog zavjeta). A i ono što se u crkvi čita i tumači iz biblije, često je prekratko i prepovršno, malo bolje nego su činili naši predšasnici prije Lava XIII. Za dublje poznavanje i obrađivanje Božje riječi nema, na žalost, često volje, a ni sposobnosti.

Neka nikoga ne uvrijedi ta konstatacija. P. Parsch, neko vrijeme profesor biblijskih nauka na univerzi u Beču, govorio je za sebe da mu je i doktorat teologije (a doktorirao je disertacijom »Smrt na križu prema sv. Pavlu«) dao premalo biblijskog znanja. Tako malo da ga je kao vojnog svećenika 1915. u Karpaticima napala misao: »Ne znaš ni evanđelje, ne znaš ni Isusov život!« Pojedine je događaje znao on i znamo mi, ali ne njihov pravi redosljed, međusobnu vezu, postepeno otkrivanje nauke slušačima i osobito apostolima itd. Sve je to Parsch naučio kasnije, a najviše kad je sam počeo držati biblijske satove. Isti piše (»Wie halte ich Bibelstunde« str. 11): »Zbilja je žalosno ali istinito: sam će se za sebe rijetko kada koji svećenik sam udupsti u bibliju. A po biblijskim je satovima prisiljen da najprije sam prodre u Sv. Pismo pa će tako, da pouči druge, i sam najviše naučiti. Ovu bih činjenicu, crpljenu iz najdubljeg iskustva, želio staviti na srce svim svećenicima. Kroz 30 sam godina održao na tisuće biblijskih satova, većinu sam knjiga obradio po pet i više puta, a svaki sam put primio nova spoznanja i sam sam od toga imao najviše koristi«.

Što je Parsch počeo odmah nakon prvog rata mnogi su prihvatili, osobito u Njemačkoj, Švicarskoj i Francuskoj. Onda je izišlo i neprestano izlazi nepregledno knjiga, posebnih revija i drugih pomagala za popularizaciju biblije. Često se drže posebni biblijski dani i tjedni. (Ovogod. 1. br. našeg časopisa donio je vijest da je argentinski episkopat odredio kao biblijski tjedan onaj najbliži blagdanu sv. Jeronima, a poznato je da je pastoralni rad u Južnoj Americi na vrlo niskom stupnju). Katolici se u tome natječu s protestantima i ništa ih drugo nije približilo koliko biblija. A što je vjerske elite po svijetu, osobito u redovima Katoličke akcije, odgojena je upravo biblijom i liturgijom. Dr O. Roegele, glavni urednik »Rajnskog Merkura«, kazao je 25. VIII 1962. na Katholikentag-u u Hannoveru: »Veliki pokreti obnove u

katolicizmu: liturgijski, biblijski i ekumenski ušli su u široki tok koncilskog rada».

Prema tome možemo slutiti što nas čeka poslije koncila: još više truda na polju biblijske i liturgijske obnove. Samo time ćemo i mi stvoriti elitu. Taj bi rad ujedno riješio i pitanje katehizacije odraslih. Naređena je od Kodeksa, urgiraju je svi naši biskupi, sami osjećamo njezinu nužnost, a ipak se tako malo drži i vrlo slabo pohada. Ne bi li se biblijskim satovima mogla oživjeti i ta katehizacija? U biblijskim se satovima ne da sistematski obraditi cijeli katekizam, ali će glavne stvari doći, pa da slušači čuju i zapamte barem ono najvažnije, i to na temelju Božje riječi.

Pok. bolonjski kard. Nasalli-Rocca kazao je 1925.: »Mislim da bi naša zemlja zaista bila kršćanska, kad bi u svakoj kući visio križ, pred kojim bi se svakog dana skupljala obitelj da pročita jednu stranicu evanđelja«. U tu je svrhu u Italiji izdana ogromna naklada Sv. Pisma za puk, osobito Evanđelja. Hvala Bogu i vrijednim ljudima, u nepunu smo godinu i mi dobili novi, vrlo dobar prijevod Novog zavjeta i sada evanđeosku harmoniju u prijevodu o. B. dr. Dude. Samo ne mislimo da je to dosta raspačati. Sv. Pismo treba i čitati, i to po načelu: Nulla dies sine linea. Koliki ga svećenici imaju, a da li ga svi čitaju, osim ono malo što im donosi časoslov, a i to kako? Za ogromnu je pak većinu vjernika Sv. Pismo preteško, ako im ga pozvani ne približe (usp. Dap 8, 31). Tu ne pomažu mnogo ni bilješke, a bez veće izobrazbe teško se snaći i u zemljovidnim kartama. Dobro je poučiti pojedince, ali se mnogo više postizava biblijskim satovima. Ako ne kod svih vjernika, barem kod elite ili koju želimo u takvu odgojiti. Bit će to, ako je naučimo cijeniti, čitati i shvaćati Sv. Pismo te po njemu živjeti.

II

P. Parsch navodi tri cilja biblijskih satova i uopće temeljitijeg poučavanja vjernika o bibliji. Prvi se sastoji u sve boljem poznavanju Božje riječi i njezinom primjenjivanju; drugim će se postići da vjernici sami i sa svojima čitaju bibliju; a treći je i glavni cilj da što više vjernika prodre što dublje u Kristovu nauku. Kome se to čini previše teoretičnim, evo što isti opširno odgovara na pitanje o vezi biblijskih satova i svega našega pastoralnog rada.

»Dušobrižnik ima pravo da sve što se preporučuje sudi pod pastoralnim vidikom: što mi to pomaže u brizi za duše? Nekoji će praktični dušobrižnik reći: Imam važnijih zadaća od čitanja i tumačenja biblije puku. Za njega su biblijski satovi vjersko isladckustvo, luksus. Odgovaram: Bez daljnega, biblijski satovi nisu pod svakim uvjetom nužni dušobrižništvu. Čak velim da biblijski satovi nikad ne smiju biti sami sebi svrhom. To ne bi bilo katolički nego bi mirisalo po sektaštvu. Biblijski su satovi koristan dio cjelokupnog pastoralnog rada te imaju važnu zadaću.

Pitamo se: Kako biblijski satovi koriste dušobrižništvu? Obzirom na vjersku sadržinu župa se redovito može podijeliti na tri koncentrična kruga. Nutarnji krug obuhvaća dublje vjernike, srednji obične kršćane, vanjski mlačne koji stoje daleko. Dušobrižnik se ima misliti za sva tri kruga: svi ma biti sve da sve spasi. Najlakše mu se truditi za srednji krug, to je redovito dušobrižništvo. Ti kršćani nisu izbirljivi: slušaju propovijedi svog župnika, kod nedjeljne su sv. Mise, ispune »uskrsnu dužnost« i posve su zadovoljni sa svojim župnikom. Drukčije je s dva druga dijela župske zajednice i s tima se postupa većinom maćehinski. Do indiferentnih dušobrižnik uopće ne dolazi, a revni nalaze kod njega premalo duhovne hrane. Pitam vas: Ne bi li se obim skupinama upravo biblijskim satovima mogla pružiti važna pastoralna pomoć?

Revni: u svakoj bi se župi morala voditi posebna briga oko onih koji teže za savršenstvom. Kako? Župska propovijed većinom ima pred očima mnoštvo prosječnih vjernika. A često je tu neka bratovština, treći red, Marijina kongregacija. Kako bi bilo da dušobrižnik okuplja te skupine na biblijske satove? Biblija sadrži nepresušiv izvor za dublju vjersku pouku i za težnju prema savršenstvu. Biblijski su satovi sredstvo da se s tim najužim župskim krugom ide na dubinu.

Indiferentni: mnogi dušobrižnici razbijaju glavu kako se približiti tom vanjskom krugu svoje župe. Kušaju apologetskim predavanjima i razgovorima. Evo što se opazilo: aktivisti evangeličkih biblijskih društava izvještavaju da upravo indiferentni kršćani rado posišu za biblijom. U crkvu ne idu iz raznih predrasuda, ali ako imaju još nešto zanimanja za vjeru, onda uzmu u ruke Sv. Pismo i čitaju ga nekom čežnjom. I još druga činjenica: na naše biblijske satove nerijetko dolaze mlačni kršćani koji inače vrlo malo posjećuju crkvu. Bit će da biblija ima posebnu privlačnost za

tu skupinu kršćana. To je i uzrok da baš mnogi od njih prelaze k sektama, jer se ondje čita biblija. Nije li to za dušobrižnika mig da posveti bibliji više pažnje?»

III

Korisno je nadodati nekoliko praktičnih napomena. Glavno je dugo se i temeljito pripravljati na biblijske satove. Površno je bolje i ne početi. Samu se metodu ne da propisati. Parsch je mnogo govorio i pisao o svojoj metodi biblijskih satova, ali je uvijek naglašavao da ima i drugih. Najbolje je da svatko sam sebi nađe način kako mora naći i mjesto.

Gdje da se drže biblijski satovi? Parsch preporuča za to manju kapelu, kakvu dvoranu ili ovelu sobu, gdje će biti moguće uspostaviti kontakt s prisutnima koji će tražiti razjašnjenja. Zimi nek je takva prostorija u sjevernim krajevima grijana, a u njoj neka su po mogućnosti veliki zemljovidi Palestine, Jeruzalema, putovanja sv. Pavla, razne biblijske slike i sl. Svaki polaznik treba da ima pred sobom tekst Sv. Pisma koji se tumači, a najbolje da ga nosi i sa sobom kući, da ga ponovno pročita, sada većim razumijevanjem, užitkom i korišću.

K o m e? Možda će se najprije odazvati oni koji su nabavili jedno od gore spomenutih izdanja Sv. Pisma. Ne očekujmo i ne tražimo opći odaziv među vjernicima. Više će uspjeha biti s manjim grupama, a uz gore navedene spomenimo studente, duše koje se često pričešćuju i dr. Parsch veli: »Iskustvo pokazuje da jednostavni ljudi: kućna pomoćnica, radnik, seljak često dolaze do dubokog shvaćanja Sv. Pisma. Biblija je voda po kojoj se gaca janje, ali joj ni slon ne dođe do dna. Biblija se prilagođuje shvaćanju svakoga čovjeka».

K a k o? Treba se držati nekog sistema, a i ovdje je redovit put od poznatoga k nepoznatome, od lakšega k težemu. Stoga je Parsch živo preporučivao da se počne Isusovim životom. To je sigurno najzanimljivije i najkorisnije. On ga je obrađivao približno u 100 satova, dakle svaki put 2—3 broja iz Dudina prijevoda, ali neka ne traje više od sata. Počet će se posebnom molitvom Duhu Sv., koji nam je dao Sv. Pismo, a tako i završiti, dok se pod satom prema prilikama može i zapjevati npr. »Veliča«, »Blagoslovljen« ili neki kratak i zgodan psalam. Iza kratkog uvoda u pojedinu knjigu, što ga

imaju sva izdanja, a potanje razni priručnici i skripta, neka se pojedini odlomak evanđelja obradi tumačeći teže izraze, okolnosti mjesta i dobi itd. Vrlo je korisno istaknuti što odlomak znači u Isusovu životu, a tako i u liturgiji, ako ga ona sadrži, i u našem životu. Ovo zadnje najkraće, jer spada više u propovijed, a biblijski se sat ne smije pretvoriti ni u propovijed ni u katehezu.

Pomagala. Mnogi svećenici imaju ili mogu posuditi Isusov život od nekog poznatog savremenog pisca. Osobito se preporuča Ricciotti i Willam, a za sv. Pavla Holzner (za kojega se čuje da je preveden na hrvatski, pa bi ga mogao netko i izdati na veliku korist svih). Još uvijek je vrlo vrijedan naš Vimer, a imamo i prijevod Mauriaca. Svatko može nabaviti (u Ljubljani kod Nadbiskup. Ordinarijata za 1300 Din) 3 sveska »Kristus in njegovo kraljestvo« od prof. Dr J. Aleksiča (izd. 1961). I bez obzira na biblijske satove djelo će svakom svećeniku otkriti novih vidika (npr. u vezi sa simbolima pojedinih evanđelista, koji se ne odnose samo na početak dotičnog evanđelja, kako se obično misli). Šteta samo što pisac nije djelo dopunio i pomoću najnovije literature koja je vrlo napredna. — Za tumačenja nedjeljnih i blagdanskih perikopa, kao i za pregled Isusova života mnogo korisna gradiva pruža još uvijek I god. »Života s Crkvom«, jer je Parsch, prema kome je to godište rađeno, imao zaista veliku karizmu za pučko tumačenje biblije i liturgije.

Ako se održi i do 30 biblijskih sati godišnje (jer će otpasti dosta sedmica radi blagdana i praznika), evanđelja daju obilato gradiva za pune tri godine. Iza toga bi došla na red Djela apostolska, onda izabrana mjesta iz Starog zavjeta, a tek onda najteže: poslanice apostola. Svoju posebnu vrijednost ima i Apokalipsa (jedan je redovnik svake godine pročitao nekoliko puta u originalu), ali ona traži posebnu spremu za trijezno i korisno tumačenje, inače ju je bolje i ne uzimati. Nego ipak treba znati i vjernicima govoriti da je cijelo Sv. Pismo djelo Duha Sv., pa da ga svega smiju čitati u crkveno odobrenom izdanju. Ako im ga mi ne damo i ne pomognemo shvatiti, sve će se više širiti, kako se općenito opaža u zadnje doba, necrkvena izdanja. Učinimo da ne budu za nas zaludu napisane velike biblijske enciklike, a napisali su ih svi zadnji Pape !

*

U gore spomenutoj knjizi P. Parsch ima i skicu propovijedi kojom se može pozvati na biblijske satove. U uvodu opisuje kako Crkva poštuje i naviješta Evandjelje u svečanoj Misi, pa navodi poznate citate: Mt 4, 4; 24, 35; Iv 8, 47; Hebr 4, 12-3, koji se mogu prema prilikama obraditi, a završiti se može zaključnim riječima preuzv. nadbiskupa Šepera u uvodu »Evandjelja«: »Riječ je Gospodnja živa i djelotvorna« (Hebr 4, 12). Ona je napajala misao, poticala na djelo, usrećivala srce najistaknutijih veličina povijesti čovječanstva. Davala je izdržljivost priznavaocima, snagu i jakost mučenicima, čistoću i vjernost djevicama. Božja je to riječ, koja iz Boga ishodi i k Bogu vodi«.

Dr o. MARTIN KIRIGIN OSB

NAŠA DARITEV IN DAROVANJE SEBE PRI MAŠI

Pij XII. naroča v okrožnici *Mediator Dei*, naj po spremenjenju tudi mi Jezusa darujemo in z Jezusom darujemo sebe. Kako naj to papeževo naročilo spravimo v sklad z običajno prakso, da se darujemo že pri darovanju — v drugem delu maše? Zakaj se naroča darovanje sebe po povzdigovanju, ko se zdi, da tedaj za tako darovanje ni nobene prave osnove v liturgiji? Osebnost darovanje navezujemo v drugem delu na molitev: *In spiritu humilitatis et animo contrito...* V prvi molitvi po povzdigovanju: *Unde et memores...* pa običajno gledamo daritev Cerkev, daritev nove zaveze, torej nekaj neosebnega. In smo navajeni, da v teh trenutkih predvsem častimo sv. Rešnje telo.

Da bomo doumeli velik pomen papeževega naročila, si po bližje oglejmo te dve liturgični molitvi. Pri tem nas ne zanima njuna zgodovina, kdaj sta sta prišli v liturgično uporabo. Niti nas ne zanima njuna ascetična stran, da bi iz teh molitev vzeli posamezne značilne momente in jih dalje pobožno razpletali. Pregledati jih hočemo z liturgičnega vidika: kakšna je vsebina teh molitev po besedi in v sklopu ostalih liturgičnih molitev, s katerimi so povezane; v drugi molitvi nas pa še posebej zanima, kako se v njej pripravlja in poteka najsvetejše daritveno dejanje, s katerim naj po papeževem naročilu povezujemo darovanje sebe.